

ДОКЛАД
Екологична оценка на проект
„Морски пространствен план на
Република България 2021–2035 г.“

ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ 31.08.2021

Министерство на регионалното развитие
и благоустройството

Национален център за териториално
развитие ЕАД

Основание за изготвяне на ДЕО

- ▶ Докладът за Екологична оценка (ДЕО) на Морски пространствен план на Република България 2021 – 2035 г. (МППРБ) се изготвя съгласно писмо № ЕО-6/10.04.2020 г. на МОСВ за провеждане на процедура по Задължителна екологична оценка.
- ▶ Съдържанието на ДЕО е в съответствие с изготвеното Задание за обхват и съдържание на ДЕО съобразено с получените становища от извършените консултации с МОСВ, МЗ, БДЧР, РИОСВ – Варна, РИОСВ – Бургас и с други заинтересовани страни по ЕО.
- ▶ Съгласно писмо № ЕО-6/05.11.2020 г. на МОСВ, неделима част от Доклада за екологична оценка е Доклад за оценка степента на въздействие на МППРБ върху защитените зони (ДОСВ).

Цел на ЕО на МППРБ

Основна цел на Екологичната оценка (ЕО) е оценка на ролята на Морския пространствен план на Република България за постигане и опазване на добро състояние на морската околна среда, постигане на добро екологично състояние на морските води и запазване и/или възстановяване на доброто екологично състояние на морските екосистеми в съответствие с РДВ и РДМС.

Цел на ЕО на МППРБ

Тази цел се постига чрез последователно изпълнение на формулиращите основната цел подцели, като се:

- ▶ Анализира степента на подробност, която се застъпва в МППРБ, с което се определя, а в някои случаи и ограничава степента на подробност в ЕО;
- ▶ Представи достатъчно подробно и критично наличната информация за изготвяне на ЕО – от МППРБ. Морската стратегия (МС) и актуализирането и разширението ѝ с резултатите от допълнително извършени проучвания след 2016 г., ПУРБ (2016 – 2021 г. и ПУРН (2016 – 2021 г.) на БДЧР, изпълнявани мониторингови програми, научни изследвания и разработки, съотносими планове и програми, структуроопределящи инвестиционни предложения (реализирани и предвидени), както на сушата, така и в морето;
- ▶ Определи връзката земя-море в рамките на взаимодействието на компонентите и факторите на околната среда на сушата с дейностите в морското пространство. Това взаимодействие се разглежда и във връзка с проблемите на населението от черноморските общини;
- ▶ Разгледа въздействието на прогнозите за развитие на секторните политики към 2035 г. върху състоянието на морската околна среда и доброто екологично състояние на морските води;
- ▶ Анализират екологичните проблеми в специфичните зони, които вероятно ще бъдат значително засегнати от прилагането на МППРБ;
- ▶ Оценят предлаганите сценарии и избора на най-приемливия сценарий в МППРБ за развитие и прилагане. Всеки сценарий от развитите в МППРБ се оценява и с оглед на реалните възможности за неговото осъществяване, т.е. доколко той спрямо разглеждания хоризонт е реален и практически изпълним.

Цел на ЕО на МППРБ

Тази цел се постига чрез последователно изпълнение на формулиращите основната цел подцели, като се:

- ▶ Подкрепи в ЕО и предложи за прилагане сценария, в който максимално разумно се използват ресурсите на морето в различни сектори на икономиката, като се подпомогне и развие потенциалът за растеж в черноморските общини за устойчиво развитие на региона с осезаемо влияние върху икономиката на България при спазване на основната цел в ЕО – опазване на морската околна среда, доброто екологично състояние на морските води със запазване или възстановяване на доброто състояние на морските екосистеми;
- ▶ Разгледа и оцени състоянието на морските екосистеми при не съвсем ясните послания на държавата за развитие на секторните политики при специфичните особености на Черно море – затворено непреливно море, в което качеството на морските води не е в зависимост само от екологичните политики на черноморските държави, а и на голяма част от други страни от Европа чрез втока на р. Дунав, което определено налага равнопоставеност на предложените сценарии с „нулевия“ сценарий;
- ▶ Отчетат заложените принципи за сътрудничество на шестте черноморски държави и принадлежността само на две от тях към Европейския съюз, което налага всяка една от държавите да развива своите приоритети в Черно море така, че да не се създава възможност за възникване на екологични проблеми в останалите страни. Това определя необходимостта от оценка на трансграничното въздействие на МППРБ.

Цел на ЕО на МППРБ

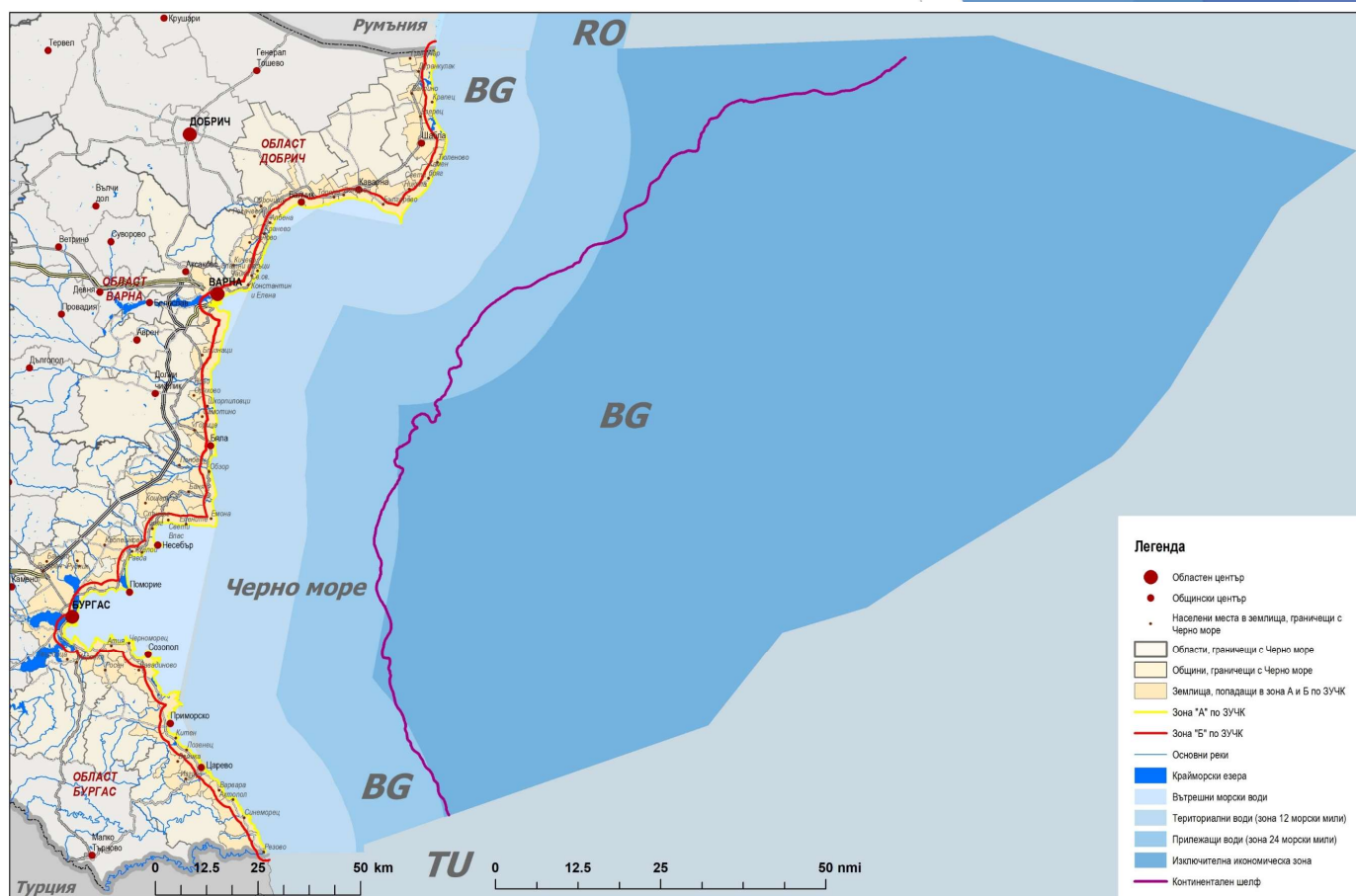
Тази цел се постига чрез последователно изпълнение на формулиращите основната цел подцели, като се:

- ▶ Оцени, че реалността на изпълнението на МППРБ и неговата роля и значимост за България в голяма степен се определя от препоръките, заложен в Плана за прилагането му, както и от продължаването и разширяването на мониторинговите програми за набиране на необходимата информация за морското пространство, която само при определена продължителност може да позволи реални оценки и прогнози.
- ▶ Оцени изпълнението на заложените цели в МППРБ за развитие на секторните политики, опазването на морската околна среда и постигането на добро екологично състояние на морските води, заложените политики в социалната сфера спрямо наличния капацитет в институциите, постепенното кадрово обезпечаване и развитие на кадрите, ангажирани за реализирането на Плана, финансовото обезпечаване на изследвания и мониторингови програми.

Основната цел и нейното изпълнение са неразривно свързани с благоприятните възможности, които предлага Черно море за просперитета на България (налице за всяка морска държава). Това е доказано във времето при различни политически, икономически и социални ситуации. Морската среда позволява единство на икономика и екология и едновременно отстояване на държавността и суверенитета на България.

Състояние на компонентите и факторите на околната среда

Определено в: морското пространство – вътрешни морски води (включително Варненски и Бургаски залив), континентален шелф, териториални води, прилежаща зона, изключителна икономическа зона и крайбрежни територии – зона А и зона Б по ЗУЧК.

Морски пространствен план на Република България 2021 - 2035 г.
Зониране на крайбрежната зона съгласно ЗУЧК и акваторията съгласно ЗМПВВПРБ

Състояние на компонентите и факторите на околната среда

Анализирано е състоянието на:

- ▶ Атмосферен въздух – климат, качество на въздуха;
- ▶ Води – повърхностни, подземни води, минерални;
- ▶ Геоложка среда, земни недра, континентален шелф;
- ▶ Почви;
- ▶ Вредни физични фактори – шум, вибрации, йонизиращи и нейонизиращи лъчения;
- ▶ Отпадъци – крайбрежни източници, морски източници, морски отпадъци, опасни вещества;
- ▶ Биоразнообразие
 - крайбрежна зона: сухоземна флора, сухоземна фауна (свързана с морската среда);
 - морско пространство: фито- и зоопланктон, макрофитобентос и макрозообентос, морски местообитания, риби – сладководни (черноморски реки и крайморски езера/язовири), черноморски риби, бозайници – китоподобни, птици;
- ▶ Защитени територии, защитени зони – Директива 98/43/ЕО и Директива 2009/147/ЕО, морски защитени територии и защитени зони;
- ▶ Ландшафт, културно-историческо наследство – крайбрежна територия и подводна археология,
- ▶ Население и човешко здраве.

Оценката на състоянието на компонентите и факторите на околната среда (крайбрежна територия и морско пространство) при използване на наличната информация е надеждна основа за прогноза на възможните въздействия от дейностите, предвидени в МППРБ.

Характеристика на околната среда за територии, които вероятно ще бъдат значително засегнати от насоките за развитие в МППРБ

Териториите, които вероятно ще бъдат значително засегнати и към които е необходимо специално внимание, са:

- ▶ Зони за защита на водите – чл. 119, ал. 1 на ЗВ:
 - Териториите на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела по чл. 119а, ал. 1, т. 1 и 2;
 - Водните тела, определени като води за отдих и водни спортове включително определени зони с води за къпане;
 - Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи включително а) уязвими зони, б) чувствителни зони;
 - Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми.

- ▶ Специфични геоморфоложки формации, които формират брега и връзката земя-море (естествен и техногенен тип бряг – вълново въздействие, абразия, интрузия). Свлачища.

Съществуващи екологични проблеми

- ▶ Необходимостта от извеждане и разглеждане на съществуващи екологични проблеми по компоненти и фактори на околната среда - крайбрежна зона и морско пространство се определя от вероятността за тяхното развитие и влошаване при прилагане на МППРБ, което определя предвиждането на специални мерки, наблюдение и контрол. Екологичните проблеми са резултат от естествени процеси на въздействие от природни фактори, но особено съществени са в резултат на антропогенния натиск както в крайбрежната зона, така и в открито море след втората половина на 20 век (индустриализация) и от нарушаване синхронизацията и контрола в управлението и развитието на различните сектори на икономиката в бреговата част и морското пространство след 90-те години на 20 век.
- ▶ За всички компоненти и фактори на околната среда – крайбрежна зона и морско пространство, са посочени приоритетните екологични проблеми – промени на климата; замърсяване на въздух и води (точкови и дифузни източници); отнемане на площи от територията на страната от абразия, свлачища; увреждане и замърсяване на почви; подводен шум (Д11); отпадъци – крайбрежна ивица, утайки, драгиране, корабоплаване; биоразнообразие – флора, фауна (еутрофикация, оценка по БЕК по критериите на РДВ, състояние по РДМС (Д1, Д5, Д1,6); риби – негативно влияние върху рибните запаси от антропогенен характер – климат, неместни инвазивни видове; морски бозайници – отпадъци, морски трафик, китоловни методи, шум (Д11), използвани мрежи и технологии, инвазивни видове (Д2); птици – двата целеви вида птици (средиземноморски буревестник и среден корморан); защитени територии и защитени зони – антропогенни въздействия в широка гама и неспазване заповедите за ЗТ и ЗЗ; ландшафт – човешка дейност; КИН – крайбрежие (реставрация, консервация); подводно културно наследство (пристанищата, брегоукрепване, сондиране, иманярство, депониране и др.).
- ▶ Проблеми на населението и човешко здраве – независимо от по-добрата среда се появяват демографски и структурни проблеми, бедност, здравословни проблеми.

Проблемите на населението и социалната среда в много случаи са определящи за решаване на екологичните проблеми.

Цели на опазване на околната среда

Оценката на средата, в която човек се ражда, живее и работи с едновременно оценяване на действията, чрез които осигурява жизнени потребности и последствията от тях при използване на природните ресурси, както и вътрешният стремеж да търси най-доброто място и начин на живот, е заложено изконно. Това е същността, която определя развитието на света и от която постепенно се формират условията, възможностите и ограниченията, които определят как и доколко желанието и стремежите на човечеството могат да бъдат удовлетворени, като заедно с това се определят и начините и средствата за съхраняване на средата на живот, а това е подходът към главната цел за опазване на екосистемата Земя.

Разгледани са:

- ▶ Цели на опазване на околната среда на международно ниво – международни документи (програми, конвенции, стратегии, директиви, решения);
- ▶ Цели на опазване на околната среда на национално ниво (национални програми, стратегии, закони, Морска стратегия на Р. България, ПУРБ (2016 – 2021) и ПУРН (2016 – 2021) на Черноморски район).
- ▶ Цели на опазване на околната среда на регионално ниво с отношение към МППРБ (стратегия за Черно море, конвенции).

Цели на опазване на околната среда

- ▶ Приложение на целите за опазване на околната среда в морското пространство.
 - Крайбрежна зона – представители на сухоземната фауна като индикатори за състоянието на екотона суша-море.
 - Морско пространство – макроводорасли (индикатори по БЕК на РДВ, индикатори за ДСМОС (Д16, Д5)) макрозообентос по БЕК на РДВ, индикатор за ДСМОС (Д16 на РДМС).
 - Риби – Д2 (неместни видове) Д6 (Дънни местообитания) Д8 (замърсители в морската околна среда) Д9 (замърсители в риби и други морски храни) Д10 (морски отпадъци) Д11 (подводен шум), като фактори за постигане на добро състояние на риби.
 - Морски бозайници – екологични цели Д8, Д10, Д11.
 - Птици – екологични цели Д1,4.
 - Защитени територии.
- ▶ Цели и екологични съображения, взети под внимание в МППРБ – визия на МППРБ „Черно море – отворена врата към света – наша отговорност и наследство“; Главна цел – „Устойчиво ползване за устойчиво развитие“; Зониране на морското пространство и подчертан приоритет на екологичните съображения.

Въздействие върху околната среда

Въздействието върху околната среда по компоненти и фактори и общата оценка от последиците при прилагане на МППРБ 2021 – 2035 г. се базира на заложеното в Плана развитие на „синята икономика“ към хоризонт 2035 г.

Прогнозите за въздействието отчитат:

- ▶ Състоянието към момента на отделните сектори на икономиката;
- ▶ Развитието в различните области на Черноморските държави;
- ▶ Промяна на търговската политика по отношение на превозите на товари от Азия;

Прогнозите са направени на база на оценка на необходимостта и на реалните възможности за развитие към хоризонт 2035 г.

Въздействие върху околната среда

Главна цел на МППРБ, която определя прогнозните оценки – устойчив растеж, ефективно ресурсоползване, интегрирано опазване на морската околна среда, социално равновесие. Регулиране и координация в управлението на ползванията и дейностите в морето.

Определящо за прогнозните оценки за въздействие по компоненти и фактори е:

- ▶ Специфичността на оценката за въздействие при всеки компонент и фактор;
- ▶ Стратегически цели – четири стратегически цели;
- ▶ Отрасли на икономиката – за различните компоненти и фактори в крайбрежната зона и морското пространство;
- ▶ Ограниченията, заложиени чрез зониранието – четири зони.
- ▶ За въздействие оценките са: положителни, отрицателни, преки, косвени, кратко-, средно-, дълготрайни, временни, постоянни, кумулативен ефект.
- ▶ Трансгранични въздействия.

Мерки за предотвратяване, намаляване, прекратяване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от прилагане на МППРБ 2021 – 2035 г.

- ▶ Мерките, разработени до момента в Морска стратегия – Програма от мерки (МСПоМ – 2016 – 2021 г.), ПУРБ (2016 – 2021 г.), ПУРН (2016 – 2021 г.) на БДРЧ, предвидения контрол и наблюдение от провеждания мониторинг и от други институции са създали условия за провеждане на целенасочена политика за ползвания и дейности в морското пространство за постигане на ДСМОС и добро екологично състояние на морските води.
- ▶ Проблеми при изпълнение на мерките.
- ▶ В ДЕО се предлагат:
 - Мерки за включване в окончателния вариант на МППРБ (2021 – 2035 г.).
 - Мерки за изпълнение при прилагане на МППРБ (2021 – 2035 г.).
- ▶ Значимост на мониторинга, който се провежда в морското пространство по единнадесетте дескриптора за контрола на въздействието на МППРБ 2021 – 2035 г. върху морската околна среда, екосистемите и състоянието на морските води.
- ▶ Отчетност по изпълнение на МППРБ – разработване и предаване от страна на МРРБ на МОСВ на всеки две години на Доклад за изпълнение на МППРБ с настъпилите промени.

Сценарии

На база на дефинирани насоки за развитие на ползвания и дейности в морското пространство са предложени и анализирани прогнозни сценарии за развитие. Сценариите отговарят на заложения принцип за устойчиво развитие (икономически, екологичен и социален).

- ▶ Сценарий „А“ – приоритет е икономическият растеж – „Ускорено икономическо развитие“ „България 2030“;
- ▶ Сценарий „В“ – приоритет са екологичните изисквания в опазване на морските екосистеми „Зелена и устойчива България“ – България 2030“;
- ▶ Сценарий „С“ – приоритет е социалното равновесие – „Намаляване на неравенството“ „България 2030“;
- ▶ Сценарий „Д“ – интегрирани местни, национални, регионални и общоевропейски интереси.
- ▶ „Нулев сценарий“

Сценарии

Обосновка на сценариите

- ▶ Движещи сили;
- ▶ Вероятни въздействия върху околната среда от прилагането на всеки сценарий;
- ▶ Избор на най-приемлив сценарий:
 - матрица за оценка (рейтинг матрица) на значимостта на въздействията по компоненти и фактори на околната среда за всеки от сценариите.
 - комплексна оценка на сценариите.
- ▶ Съществуващи проблеми при всеки един от сценариите „А“, „В“, „С“.

Въз основа на комплексната оценка с отчитане на проблемите, които възникват при прилагане на сценарии „А“, „В“, „С“ за най-приемлив сценарий в ДЕО при прилагане на МППРБ се препоръчва сценарий „Д“.

Мониторинг върху състоянието на околната среда при прилагане на плана

- ▶ Роля на мониторинга за оценка на въздействието върху морската среда на МППРБ.

Мерки за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на МППРБ 2021 – 2035 г.

Заклучение

Екипът от експерти е разработил ДЕО на МППРБ използвайки:

- ▶ Налична информация;
- ▶ План за съвместяване на процесите на планиране с процедурите на ЕО;
- ▶ Консултации;
- ▶ Отчитане и отразяване на становищата от консултациите;
- ▶ Експертно становище на експертите.

Получени изводи въз основа на които се формира заключението в ДЕО:

- ▶ МППРБ представя реална оценка на състоянието на секторите от „синята икономика“;
- ▶ Приети насоки за развитие на секторните политики;
- ▶ Отчитане на „необходимост“ и реални „възможности“;
- ▶ Сценарий „Д“ позволява изпълнение на заложените ползвания и дейности в МППРБ към 2035 г. с постигане на основната цел ДСМОС.

Заклучение

Предимства на МППРБ – стратегически документ, който позволява:

- ▶ Изпълнение на главната цел – икономика, екология, социално развитие;
- ▶ Обновление, модернизация, иновативни технологии и биотехнологии, образование, наука, кадрово обезпечаване;
- ▶ Регулиране, координиране и развитие на нова система за управление в морското пространство за ползвания и дейности и опазване на биоразнообразието и екосистемите;
- ▶ Сътрудничество с държавите от Черноморския регион;
- ▶ Възможност за адаптиране на МППРБ 2021 – 2035 г. във времето;
- ▶ Постигане и запазване на ДСМОС.

В заключение екипът от експерти, разработил ДЕО на проект „Морски пространствен план на Република България 2021 -2035 г.“ въз основа на проведените анализи и направените изводи, препоръчва на Министъра на околната среда и водите да съгласува проекта на Морски пространствен план на Р. България 2021 – 2035 г., с който при изпълнение на предложените мерки в ЕО към 2035 г. ще се постигне устойчив растеж на морската икономика, ефективно използване на морските ресурси при ДСМОС и добро състояние на морските води, опазване на биоразнообразието и екосистемите на Черно море и здравословна и комфортна жизнена среда за населението на Черноморския регион.

ДОКЛАД
Оценка на степента на въздействие на
проект
„Морски пространствен план на Република
България 2021 – 2035 г.“
върху защитените зони в обхвата на
МППРБ

ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ 31.08.2021

Министерство на регионалното развитие
и благоустройството

Национален център за териториално
развитие ЕАД

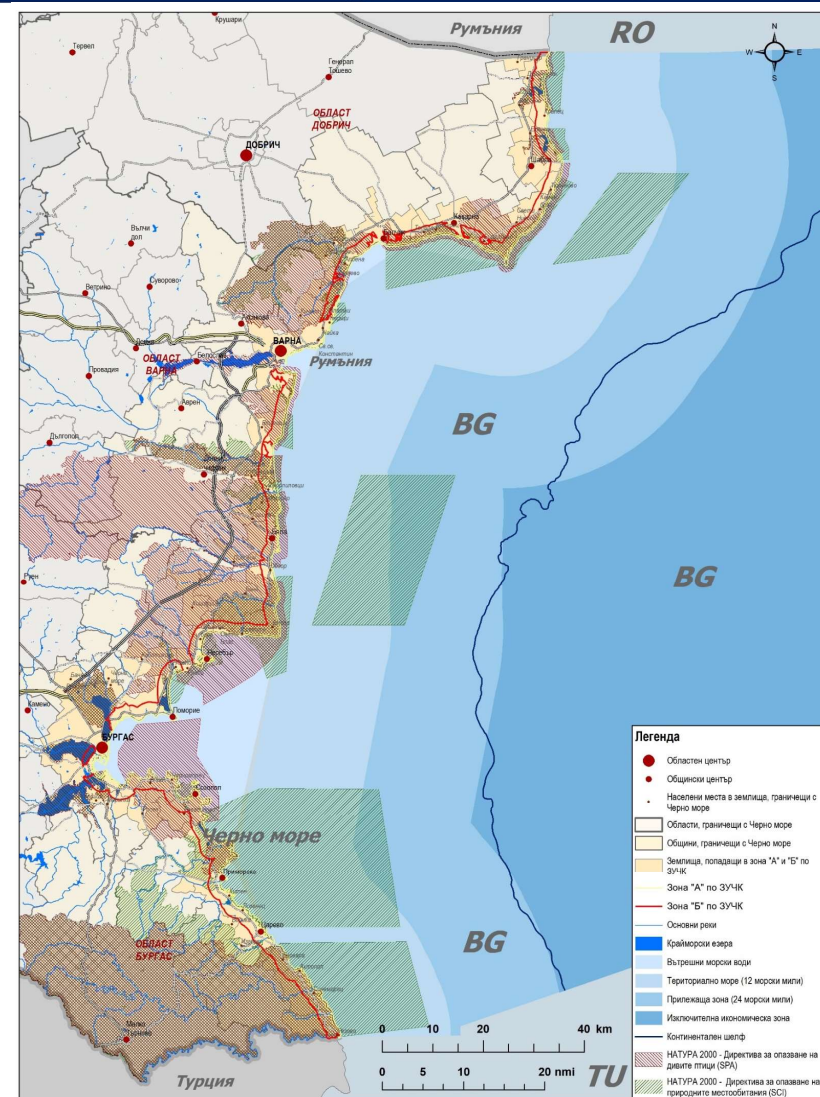

Доклад за оценка на степента на въздействие

Структуриран в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от Наредбата за ОС;

Обект на анализ в Доклада са:

- ▶ 23 защитени зони по Директива 92/43ЕО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Разгледани са морските местообитания за зоните по Директива 92/43 ЕО, които имат и морска част, а три от зоните имат само морска част;
- ▶ 19 защитени зони по Директива 2009/147ЕО за опазване на дивите птици.
- ▶ Извършен е анализ на въздействието на МППРБ върху предмета и целите на опазване на защитените зони – типовете природни местообитания и видовете предмет на опазване в защитените зони, целостта на защитените зони с оглед на тяхната структура, функции и природозащитни цели (загуба на местообитания, обезпокояване на видове, нарушаване на видовия състав, химически, хидроложки и геоложки промени и др.) при прилагане на МППРБ;
- ▶ Алтернативни решения (сценарии „А“, „В“, „С“ и „Д“). Извършена е оценка на тяхното въздействие върху защитените зони, включително „нулева алтернатива“. Оценката е изпълнена за природни местообитания, морски местообитания, бозайници (сухоземни и морски) и птици по приета рейтинг (оценъчна) матрица;

Морски пространствен план на Република България 2021 - 2035 г.
Защитени зони от НАТУРА 2000, Зона "А" и Зона "Б"

Източник: МОСВ, ЕЕА, обработка на данни НЦТР

Доклад за оценка на степента на въздействие

Заключението за вида и степента на отрицателно въздействие е въз основа и съобразно критериите по чл. 22 на Наредбата за ОС като са:

- Посочени зоните, в които биха се проявили отрицателни въздействия.

Въз основа на приложения анализ на предложените четири алтернативи се предлага алтернатива „Д“, при която въздействието от прилагането на МППРБ 2021 – 2035 г. се определя като незначително върху видовете и техните местообитания, предмет на опазване в зоните. Реализацията на МППРБ по алтернатива „Д“ ще окаже незначително въздействие върху целостта и структурата на защитените зони и е **съвместима** с предмета и целите на тяхното опазване.

Не се налагат компенсирани мерки по смисъла на чл.34 на ЗБР.